

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Trouwen met een vreemdeling: afstand en nabijheid in de relaties van 'Turken' en 'Marokkanen' in een gemengd huwelijk

Sterckx, L.

Publication date

2014

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sterckx, L. (2014). *Trouwen met een vreemdeling: afstand en nabijheid in de relaties van 'Turken' en 'Marokkanen' in een gemengd huwelijk*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam]. AMB.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

TROUWEN MET EEN VREEMDELING

AFSTAND EN NABIJHEID
IN DE RELATIES VAN
'TURKEN' EN 'MAROKKANEN'
IN EEN GEMENGD HUWELIJK

Leen Sterckx

TROUWEN MET EEN VREEMDELING

ISBN 97890 79700 72 1

© 2014, Leen Sterckx – Amsterdam & AMB – Diemen

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Tekstredactie:	Lianne Plantinga
Tekstredactie Engels:	Julian Ross
Foto omslag:	Francis Bouhuizen
Ontwerp omslag:	Van Marum Graphics

Uitgeverij AMB – Postbus 7 – 1110 AA Diemen
www.amb-press.nl // info.amb@xs4all.nl

TROUWEN MET EEN VREEMDELING

AFSTAND EN NABIJHEID
IN DE RELATIES VAN 'TURKEN' EN 'MAROKKANEN'
IN EEN GEMENGD HUWELIJK

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van de graad van doctor
aan de Universiteit van Amsterdam
op gezag van de Rector Magnificus
prof. dr. D.C. van den Boom
ten overstaan van een door het college voor promoties
ingestelde commissie,
in het openbaar te verdedigen in de Agnietenkapel
op dinsdag 7 oktober 2014, te 10.00 uur

door

Leen Sterckx

geboren te Herentals, België

Promotiecommissie

Promotor: Prof. dr. J.C. Rath

Co-promotor: Prof. dr. M.L.J.C. Schrover

Overige leden:

Prof. dr. M.J.A. Penninx

Prof. dr. J.J. Latten

Prof. dr. mr. B. de Hart

Dr. D.G. Hondius

Dr. C. Timmerman

Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen

Dankwoord

Dank ben ik in de eerste plaats verschuldigd aan mijn gesprekspartners, aan de gemengde stellen die mij wilden vertellen over hun relatie en gezinsleven. Zonder hun openhartigheid en hun vertrouwen zou dit proefschrift er niet zijn gekomen. Verschillende van hen toonden zich echt betrokken: zij informeerden regelmatig naar mijn vorderingen en hielden me op de hoogte van ontwikkelingen in hun relatie. Ook spanden ze zich in om nieuwe onderzoeksdeelnemers voor me te werven. Naast degenen die ik mocht interviewen, waren nog vele anderen bereid om mij te helpen mensen in een gemengde relatie aan te spreken, of maakten het mij mogelijk om enkele gemengde bruiloften en een besnijdenisfeest mee te maken. In het bijzonder bedank ik Rachida, Tarik, Ismail, Rachid, Aziz, Joyce, Emine, Melissa, Anouar, Nadia, Dennie, Houda, Hanna en Linda.

Ik had tijdens dit promotietraject uitstekende begeleiding, in de vorm van promotoren professor dr. Marlou Schrover, professor dr. Jan Rath en emeritus professor dr. Bram de Swaan. Marlou wist altijd de juiste, kritische vragen te stellen, waardoor ik mijn werk naar een hoger plan kon tillen en mijn bevindingen scherper neer kon zetten. Bram heeft vele middagen met mij gepraat in zijn kamer in het Maagdenhuis, over huwelijken, liefde en menging en kon mij vanuit zijn enorme eruditie de meest onverwachte invalshoeken laten zien. Later moest hij het stokje doorgeven aan Jan Rath, die een zeer pragmatische begeleider bleek en daarmee precies wat ik nodig had om het proces goed af te ronden.

Op 7 oktober zal ik worden bijgestaan door paranimfen Francis Bouhuizen en Lisa Putman. Lisa is al bijna mijn hele werkende leven mijn collega: eerst bij SISWO, daarna op de UvA en later bij het SCP. We zaten vaak in hetzelfde schuitje en hadden daarbij ook altijd steun aan elkaar, zowel wat betreft perikelen op het werk als in persoonlijke sfeer. Lisa is door de jaren heen echt een maatje geworden. Binnenkort komt er wellicht een einde aan onze reis samen, wanneer mijn dienstverband bij het SCP afloopt. Maar dat hebben we vaker gedacht, dus wie weet? Francis is vooral het afgelopen jaar een maatje geworden en ze raakte gaandeweg ook nauw betrokken bij het maken van dit boek en het voorbereiden van de promotie. Maatjes, bedankt voor de hulp. Ik hoop dat ik in de toekomst weer met jullie mag werken.

Voor het transformeren van mijn proefschrift tot een mooi, lezenswaardig boek kreeg ik hulp van uitgever Ben van den Camp van Uitgeverij AMB. Ik dank Ben voor de fiducia die hij onmiddellijk in dit project had. Julian Ross corrigeerde de Engelstalige samenvatting. Fuusje de Graaff heeft een eerdere versie van het manuscript kritisch gelezen en van commentaar voorzien. Mijn oud-UvA-collega Lianne Plantinga verdient eigenlijk een alinea voor zichzelf alleen: jaren geleden al bood ze aan om mijn proefschrift, wanneer het klaar zou zijn, na te lezen ‘op punten en komma’s’. Toen ik dit voorjaar weer bij haar aanklopte, bleek ze nog altijd bereid op te treden als redigeester: dat is haar hobby. Ze heeft naast haar werk en drukke gezin met kleine kinderen halve nachten gezeten aan het priegelen aan spelling en punctuatie. Ik heb grote bewondering voor haar toewijding,

nauwgezetheid en gevoel voor humor. Hanna Bouaicha, Francis Bouhuizen en Raf Sterckx maakten voor mij foto's of selecteerden deze uit hun eigen werk, zodat ik kon kiezen tussen diverse mooie beelden voor de cover. Het waren stuk voor stuk prachtige foto's en de keuze was niet makkelijk.

Dit promotieonderzoek is een werk van lange adem geworden. Ik had het niet volgehouden zonder de aanmoediging en de vriendschap van veel mensen. Op deze plek wil ik een aantal bijzondere collega's bedanken met wie ik in de loop van deze jaren mocht samenwerken. Zij hebben mij gevormd tot de socioloog die ik vandaag ben en ook op persoonlijk vlak hebben ze voor mij veel betekend. Uit mijn SISWO-tijd noem ik graag Kitty Roukens en Carolien Bouw, die ik als mijn mentoren beschouw. Tijdens een moeilijke periode in mijn leven stonden zij voor mij klaar. Onmisbaar voor mijn loopbaan zijn de dingen die ik van hen, en van Henk de Feijter, leerde: hoe je onderzoek doet 'in het echt', welke vragen de juiste zijn, hoe je Nederlanders moet begrijpen, hoe mijn weg te vinden in Amsterdam en nog zo veel meer. Op de UvA kwam Bart van Heerikhuizen er als mentor bij. Verder heb ik mij gekoesterd aan de vriendschap en het immer stimulerende gezelschap van Fuusje de Graaff, Bowen Paille, Tito Bachmayer, Gerben Moerman en Yolanda van Ede. De afgelopen twee jaar voelde ik mij thuis op het SCP met veel warme, belangstellende collega's: vooral de mensen van de sector Onderwijs, Minderheden en Methodologie en van de vaste groep 'lunchers'. Ik heb het bijzonder gewaardeerd met Jantine van Lisdonk en Jaco Dagevos aan het project 'huwelijksmigranten' te werken.

Door dit onderzoek en door mijn eigen gemengde relatie (niet met een 'Turk', niet met een 'Marokkaan', maar met een 'Angolees') raakte ik betrokken bij twee organisaties die elk op hun eigen manier draaien rond gemengde koppels en gezinnen. Samen met Betty de Hart, Annemiek Beck, Marga Altena en Iris Sportel richtte ik de Stichting LovingDay.nl op met als doel kennis en onderzoek op het gebied van etnisch gemengde relaties te verzamelen en voor het voetlicht te brengen. Al tweemaal organiseerden we samen Loving Day Nederland en ik kijk uit naar wat we nog meer aan moois kunnen verwezenlijken. In België ben ik actief lid van Femma Kleurrijk, een vereniging voor vrouwen in een biculturele relatie. Dankjewel Kristien, Brigit en Corinne, Cil, Nadia en Gerlinde, voor de steun, het delen van ervaringen, het voorbeeld.

Maar bovenal ben ik gezegend met een geweldige familie, die ongetwijfeld op de dag van mijn promotie goed vertegenwoordigd zal zijn in Amsterdam. Het is tekenend voor wat ze voor mij overhebben. Mijn vava, die in het bijzonder trots was op de leerprestaties van zijn kleinkinderen, heeft nog net mogen meemaken dat 'mijn boek af was'. Ik had hem graag het eerste gedrukte exemplaar willen geven voor zijn boekenkast. Mijn zus Femke en haar partner Kris wil ik speciaal bedanken omdat ze mij hun huis, diep in Limburg, ter beschikking stelden, waar ik me kon afzonderen om te schrijven. Mijn ouders, mijn geliefde Américo en mijn kinderen Arlindo, Celeste en stiefzonen Matias en Roberto, hebben zich al te vaak weggecijferd omdat ik dit project kon voltooien. Eindelijk zien ook zij hun niet aflatende steun, geduld en geloof beloond. En dat gaan we samen vieren.

Leen Sterckx, 10 augustus 2014

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: De politiek van partnerkeuze

1.1 Polemieks rond partnerkeuze	1
1.2 Met wie trouwen jongeren van Turkse en Marokkaanse herkomst?	4
1.3 Hypotheses rond het gemengde huwelijk	7
1.4 Materiaal en methoden	20
1.5 Leeswijzer	28

Hoofdstuk 2: Dimensies van verschil

2.1 Inleiding: gemengde huwelijken als gevolg van het overwinnen van verschil	31
2.2 Hoe verschillend zijn de partners?	32
2.3 Gelijkmaken	48
2.4 Trouwen met een man uit Turkije of Marokko	54
2.5 Conclusie	59

Hoofdstuk 3: De grenzen van het toeval

3.1 Inleiding: gemengde huwelijken een sentimentelere, spontanere en informelere partnerkeuze?	63
3.2 Het wensenlijstje	64
3.3 Niet vormvast	71
3.4 Zelf gearrangeerd	80
3.5 Conclusie	86

Hoofdstuk 4: Niet het ideale plaatje

4.1 Familiebelangen bij partnerkeuze	89
4.2 De reactie van Turkse en Marokkaanse ouders: niet het ideale plaatje	90
4.3 Familiekapitaal in de waagschaal	97
4.4 Wat zullen de mensen zeggen?	110
4.5 Altijd conflict? Alternatieve reacties van Turkse en Marokkaanse ouders	121
4.6 De reacties van 'de andere kant'	125
4.7 Conclusie	130

Hoofdstuk 5: Touwtrekken om de liefde

5.1 De uitwerking van de familie-empoweringshypothese: strijd tussen ouders en kinderen	133
5.2 Ruimte in de luwte	134
5.3 Uit de schaduw treden	143
5.4 Emotionele en morele afstand	153
5.5 Alleenstaande moeders	158
5.6 De gemiste bruiloft	162
5.7 Nooit afgelopen	170
5.8 Conclusie	175

<i>Hoofdstuk 6: Wegen naar emancipatie</i>	
6.1 De steun van vrienden	179
6.2 Vriendengroepen als huwelijksmarkt	180
6.3 Over afgunst: reacties van gelijken	188
6.4. Sleeping with the enemy	196
6.5 Conclusie	213
<i>Hoofdstuk 7: Afstand en nabijheid in de relaties van ‘Turken’ en ‘Marokkanen’ in een gemengd huwelijk. Samenvatting, conclusies en discussie</i>	
7.1 De voorwaarden voor het ontstaan en voortbestaan van gemengde huwelijken van Turken en Marokkanen	217
7.2 Een gemengd huwelijk ‘zo gewoon mogelijk’ maken	217
7.3 Bewegingen op de huwelijksmarkt	220
7.4 Afstand tot de besloten wereld	222
7.5 Discussie: de islam als motor van de modernisering van gezinsvorming	230
7.6 Tot slot: afstand, nabijheid en sociale mobiliteit	232
Bibliografie	235
Summary	245